

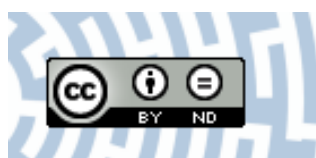

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Języki publikacji w polskiej humanistyce i w naukach społecznych

Author: Paweł Zakrajewski, Krystyna Warchał

Citation style: Zakrajewski Paweł, Warchał Krystyna. (2021). Języki publikacji w polskiej humanistyce i w naukach społecznych. „Socjolingwistyka” (T. 35, 2021, s. 125-143), DOI:10.17651/SOCJOLING.35.8

Uznanie autorstwa - Bez utworów zależnych Polska - Ta licencja zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu zarówno w celach komercyjnych i niekomercyjnych, pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

PAWEŁ ZAKRAJEWSKI

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska

<https://orcid.org/0000-0003-1412-4365>

KRYSTYNA WARCHAŁ

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska

<https://orcid.org/0000-0002-8422-4911>

Copyright and License: Copyright by Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 2021. This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivatives 4.0 International (CC BY- ND 4.0) License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.pl>).

JĘZYKI PUBLIKACJI W POLSKIEJ HUMANISTYCE I W NAUKACH SPOŁECZNYCH

Słowa kluczowe: język publikacji, nauki humanistyczne, nauki społeczne, polityka językowa.

STRESZCZENIE

Transformacje społeczno-gospodarcze, przynależność do międzynarodowych wspólnot oraz aspiracje do osiągnięcia wysokiego poziomu badań naukowych i rozpoznawalności w świecie często wiążą się z publikowaniem wyników prowadzonych badań w językach obcych, a tym samym możliwością ich rozpowszechniania wśród szerokiego grona odbiorców. Komunikowanie wyników w różnych językach pozwala także naukowcom na nawiązanie dialogu i współpracy z przedstawicielami interesujących ich dyscyplin, reprezentującymi ośrodki akademickie w różnych częściach świata, co wpisuje się w obraz trendów kształtujących współczesny wymiar naukowca, sprzyja wymianie myśli i przyczynia się do zwiększenia mobilności. Z drugiej strony w środowisku akademickim słychać głosy wyrażające obawę, iż nacisk na publikowanie w językach obcych może doprowadzić do zarówno zubożenia naukowej odmiany języka polskiego, jak i ograniczenia kręgu potencjalnych odbiorców do wyłącznie akademickiej wspólnoty dyskursywnej. Celem artykułu jest omówienie wyników badania dotyczącego praktyk językowych stosowanych przez polskich badaczy reprezentujących dyscypliny nauk społecznych i humanistycznych. Badanie przeprowadzono z wykorzystaniem kwestionariusza internetowego wśród naukowców z 20 ośrodków akademickich w Polsce. Na podstawie wyników ustalono, w jakich językach publikują badani naukowcy, określono główne języki publikacji wraz z podziałem na dyscypliny, oszacowano udział publikacji w językach obcych w dorobku naukowym badacza, przedstawiono główne języki publikacji na tle stopnia awansu zawodowego respondentów oraz poznano zamiary dotyczące dalszych wyborów językowych wraz z powodami, którymi naukowcy kierują się w podejmowaniu decyzji związanych z rozpowszechnianiem wyników pracy badawczej.

1. WPROWADZENIE

Nacisk na umiędzynarodowienie badań naukowych, od roku 2010 jeden z priorytetów reform sektora badawczego i szkolnictwa wyższego (Kwiek 2015), nie pozostaje bez wpływu na decyzje dotyczące języków, w których publikowane są ich wyniki. Ocena jakości dorobku naukowego indywidualnych badaczy i instytucji, które reprezentują, uwzględnia takie elementy jak udział w międzynarodowych zespołach badawczych, realizację projektów finansowanych przez instytucje zagraniczne, liczbę publikacji w najwyżej punktowanych czasopismach naukowych oraz liczbę cytowań¹. Każdy z nich wymaga odpowiedzi na pytanie o język, jaki zapewni sprawne komunikowanie wyników, będzie właściwy dla danej agencji grantowej, otworzy drogę do najbardziej prestiżowych wydawnictw oraz zagwarantuje najwyższą cytowalność. Z kolei wyniki oceny jakości badań istotnie wpływają na budowanie renomy ośrodków badawczych, na rozpoznawalność naukowców w środowisku akademickim oraz na finansowanie dalszych projektów – jednym słowem: na rozwój dyscyplin. Można więc przyjąć, że wybór języka, w jakim rozpowszechniane są wyniki badań, jest – z finansowego punktu widzenia – nieobojętny dla tempa rozwoju danego obszaru wiedzy.

Wybory językowe w humanistyce i naukach społecznych komplikuje fakt, że badania prowadzone w ich ramach są często bardzo silnie powiązane z konkretną rzeczywistością kulturową i językową (De Swaan 2001; Schluer 2014; Sivertsen 2018). Język i jego kultura są w tym przypadku integralną częścią przedmiotu badania, a wyniki dotyczą bezpośrednio społeczności posługującej się danym językiem i wpływają na jej samowiedzę oraz funkcjonowanie (Giza 2016). Istnieją także wyraźne różnice przedmiotowe, historyczne i metodologiczne między dyscyplinami w ramach omawianych dziedzin, również między różnymi obszarami tej samej dyscypliny. To właśnie takie obszary (i różnice z nimi związane) – jak zwraca uwagę Ostrowski (2020) – współkształtują wybór języka publikacji, a przy tym – jak pokazują badania Kulczyckiego i in. (2020) – nieco inaczej modelują praktyki językowe. Silna kontekstualizacja badań prowadzonych w ramach nauk społecznych i humanistycznych w połączeniu z tendencją do umiędzynarodowienia nauki sprawia, że gdy to przedstawiciele tych dziedzin podejmują decyzje o języku publikowania, biorą pod uwagę nieco inne czynniki niż przedstawiciele nauk ścisłych czy medycznych. Te decyzje oraz ich główne motywy stały się przedmiotem dalszych rozważań.

W artykule przedstawiamy częściowe wyniki badania nad językami publikacji w polskiej humanistyce i w naukach społecznych. Badanie miało charakter ankietowy i było skierowane do przedstawicieli tych dziedzin, którzy są związani z wybranymi polskimi ośrodkami naukowymi. W dalszej części opisujemy cele badania, materiał badawczy i zastosowane procedury.

¹ Zob. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz.U. poz. 392) i Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 lipca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ewaluacji działalności naukowej (Dz.U. poz. 1352).

2. CEL BADANIA, NARZĘDZIE, MATERIAŁ BADAWCZY

Przedmiotem analizy stały się praktyki językowe w zakresie publikacji wyników badań, stosowane w różnych dyscyplinach nauk społecznych i humanistycznych w Polsce. Podjęto próbę ustalenia, w jakich językach publikowali dotąd przedstawiciele poszczególnych dyscyplin, jakie były główne języki tych publikacji, jaki procent ich dorobku stanowią publikacje w językach obcych oraz jak kształtują się wybory językowe naukowców na różnych etapach awansu zawodowego. Ważnym celem badania było poznanie planowanych wyborów języka przyszłych publikacji oraz powodów, którymi kierują się badacze w podejmowaniu takich decyzji.

Dane zebrano z wykorzystaniem kwestionariusza własnej konstrukcji, utworzonego na bazie formularzy Google i rozesłanego drogą internetową. Składały się na niego 52 punkty – pytania zamknięte jednokrotnego i wielokrotnego wyboru, poszerzone o opcje otwarte, dające możliwość dodatkowych komentarzy (Dörnyei 2007) – tworzące trzy linie tematyczne: wielojęzyczność w publikacjach naukowych, rola języka angielskiego w komunikacji naukowej i ocena dominującej roli angielszczyzny w nauce. Wyniki przedstawione w tym artykule pochodzą z pierwszej części, dotyczącej wielojęzyczności. Wśród punktów kwestionariusza uwzględniono pytania, których zakres częściowo się pokrywał, co pozwoliło na odrzucenie formularzy zawierających odpowiedzi przypadkowe.

Link do kwestionariusza rozesłano do nauczycieli akademickich związanych z jednostkami reprezentującymi różne dyscypliny nauk społecznych i humanistycznych, działającymi w 20 polskich uczelniach wyższych, które w roku 2019 przystąpiły do konkursu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” (Ministerstwo Edukacji i Nauki 2020). Adresy pobrano z oficjalnych i ogólnie dostępnych stron jednostek. Badanie przeprowadzono między 12 października a 16 listopada 2020 roku. W sumie rozesłano ok. 12100 wiadomości mailowych, w odpowiedzi otrzymano 1575 wypełnionych formularzy, co oznacza zwrotność na poziomie 13%. Niską zwrotność należy traktować jako czynnik ograniczający wartość badania, trzeba jednak zaznaczyć, że ten poziom nie jest nietypowy dla analiz tego rodzaju (zob. np. Ferguson i in. 2011), a stosunkowo duża liczba odpowiedzi pozwala na uzyskanie wstępnego obrazu sytuacji językowej w naukach społecznych i humanistycznych.

Spośród 1575 zebranych formularzy analizie poddano 1525, ponieważ badanie ograniczono do respondentów, dla których polski jest językiem pierwszym, oraz wykluczono formularze, w których podano odpowiedzi wzajemnie sprzeczne. Ostatecznie w badanej grupie znalazło się 870 kobiet i 645 mężczyzn, a 10 osób nie odpowiedziało na pytanie o płeć. Podział respondentów w zależności od dyscypliny przedstawiono w tabeli 1. Ogółem 52% badanych reprezentowało nauki społeczne, a 48% – nauki humanistyczne, przy czym najliczniejszą grupę wśród pierwszych stanowili przedstawiciele nauk prawnych (11%), a wśród drugich – językoznawcy i literaturoznawcy (po 14%). Tabela 2 pokazuje podział z uwagi na stopień awansu naukowego. Tu najliczniejszą grupę stanowili respondenci ze stopniem doktora (49%), a drugą z kolei – doktorzy habilitowani (31%).

Tabela 1
Respondenci w podziale na dyscypliny

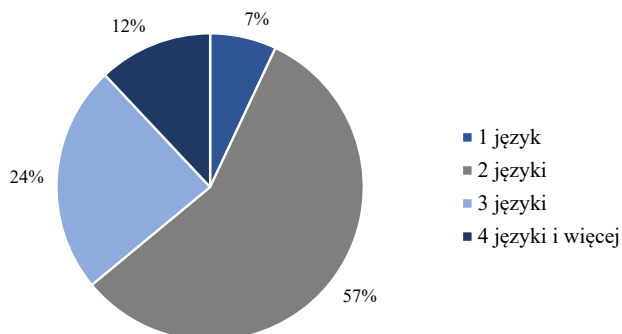
Dyscyplina	Liczba respondentów (N = 1525)	%
Nauki społeczne	798	52
ekonomia i finanse	99	6
geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	18	1
nauki o bezpieczeństwie	12	1
nauki o komunikacji społecznej i mediach	60	4
nauki o polityce i administracji	69	4
nauki o zarządzaniu i jakości	114	7
nauki prawne	161	11
nauki socjologiczne	100	7
pedagogika	92	6
psychologia	73	5
Nauki humanistyczne	727	48
archeologia	40	3
filozofia	43	3
historia	91	6
językoznawstwo	221	14
literaturoznawstwo	211	14
nauki o kulturze i religii	74	5
nauki o sztuce	47	3

Tabela 2
Respondenci w podziale na stopień awansu naukowego

Stopień awansu zawodowego	Liczba respondentów (N = 1525)	%
profesorowie	176	11
doktorzy habilitowani	472	31
doktorzy	742	49
magistry – doktoranci	108	7
magistry	27	2

3. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

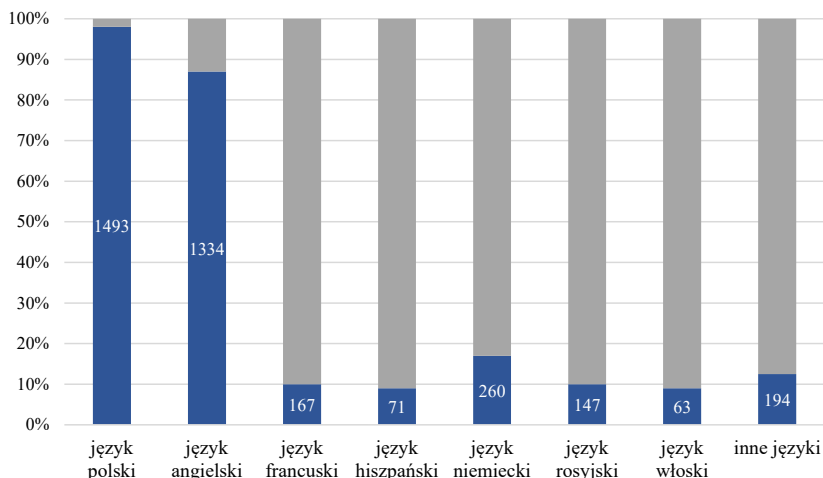
W pierwszej części ankiety skoncentrowano się na językach używanych dotąd przez respondentów w publikacjach naukowych oraz na określeniu języka dominującego. Na wykresie 1 ujęto liczbę języków publikacji deklarowaną przez respondentów.

Wykres 1. Deklarowana liczba języków publikacji – nauki społeczne i humanistyczne

Ponad połowa ankietowanych (863 respondentów) publikowała w dwóch językach, prawie jedna czwarta (371 respondentów) – w trzech, niewiele ponad 10% (183 respondentów) – w czterech i więcej językach, a tylko 7% badanych (108 respondentów) zadeklarowało publikowanie w jednym języku. W zakresie nauk społecznych 66% badanych zadeklarowało publikowanie w dwóch językach, 19% – w trzech, 8% – w czterech i więcej, a 7% – w jednym języku. Nieco inaczej sytuacja przedstawia się w naukach humanistycznych, gdzie prawie jedna trzecia badanych (30%) publikowała w trzech językach, 16% – w czterech i więcej, a mniej niż połowa (47%) – w dwóch językach. Powyższe dane wyraźnie wskazują na zjawisko wielojęzyczności w komunikowaniu wyników badań w naukach społecznych i humanistycznych w Polsce, świadczące m.in. o potrzebie podejmowania dialogu z różnymi grupami odbiorców oraz pragnieniu dotarcia do ich szerokiego grona i ugruntowania pozycji naukowej na poziomie szerszym niż krajowy. Te dane wskazują również na większe zróżnicowanie językowe w humanistyce niż w naukach społecznych.

Nasi respondenci publikowali łącznie w 45 językach. Wykres 2 wskazuje siedem najczęściej wybieranych języków wraz z odsetkiem publikujących w nich respondentów.

Wykres 2. Procent respondentów, którzy publikowali w danym języku

Spośród siedmiu najczęściej stosowanych języków publikacji (wykres 2) językami dominującymi wśród polskich humanistów oraz badaczy z dziedziny nauk społecznych są polski (98% badanych) i angielski (87%). Na trzecim miejscu plasuje się język niemiecki (17% respondentów), a po nim języki francuski i rosyjski – każdy wskazany przez ok. 10% badanych. Na wykresie uwzględniono również języki hiszpański i włoski, w których publikuje łącznie 9% respondentów. Wśród języków obcych widać wyraźną dominację angielszczyzny, ale też istotną rolę języka niemieckiego.

Aby odpowiedzieć na pytanie o rozkład oraz popularność języków publikacji, warto odnieść wyniki z wykresu 2 do danych przedstawionych w tabeli 3, pokazującej udział języków w objętych badaniem dziedzinach z podziałem na dyscypliny. W przypadku dyscyplin wchodzących w skład nauk społecznych dwa najpopularniejsze języki publikacji to język polski i angielski. W pięciu dyscyplinach (geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nauki o bezpieczeństwie, nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o polityce i administracji oraz nauki socjologiczne) wszyscy respondenci publikowali w języku polskim. Język angielski jest najpowszechniej stosowany wśród badaczy reprezentujących ekonomię i finanse, nauki o polityce i administracji, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki socjologiczne oraz psychologię – ponad 95% naukowców z tych dyscyplin publikuje w obu językach: polskim i angielskim. Pozostałe języki w dyscyplinach z zakresu nauk społecznych są mniej popularne. Wyjątkiem są tutaj nauki socjologiczne, gdzie 20% ankietowanych zadeklarowało język niemiecki jako jeden z języków publikacji. Warto zwrócić uwagę, że w przypadku geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej 28% respondentów podało język francuski jako język publikacji, co w przypadku tej dyscypliny (stosunkowo skromnie reprezentowanej w próbie) plasuje go na trzecim miejscu – po językach polskim i angielskim. Inne języki są stosowane w naukach społecznych raczej okazjonalnie.

Tabela 3

Języki publikacji w poszczególnych dyscyplinach

Dyscyplina	Liczba respondentów (N)	język polski	%	język angielski	%	język francuski	%	język hiszpański	%	język niemiecki	%	język rosyjski	%	język włoski	%	inne języki	%
Nauki społeczne	798	789	99	778	92	54	7	24	3	83	10	62	8	14	2	62	8
ekonomia i finanse	99	96	97	96	97	3	3	1	1	2	2	6	6	0	0	3	3
geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	18	18	100	16	89	5	28	0	0	1	6	0	0	0	0	4	22
nauki o bezpieczeństwie	12	12	100	10	83	2	17	1	8	2	17	1	8	2	17	1	8
nauki o komunikacji społecznej i mediach	60	60	100	54	90	7	12	0	0	3	5	6	10	1	2	4	7
nauki o polityce i administracji	69	69	100	68	99	6	9	5	7	12	17	10	14	0	0	12	17
nauki o zarządzaniu i jakości	114	113	99	111	97	3	3	1	1	7	6	11	10	0	0	4	4
nauki prawne	161	159	99	133	83	13	8	10	6	25	16	10	6	7	4	11	7
nauki socjologiczne	100	100	100	98	98	9	9	1	1	20	20	11	11	1	1	15	15
pedagogika	92	91	99	81	88	4	4	2	2	7	8	5	5	2	2	6	7
psychologia	73	71	97	71	97	2	3	3	4	4	5	2	3	1	1	2	3
Nauki humanistyczne	727	704	97	596	82	113	16	47	6	177	24	85	12	49	7	132	18
archeologia	40	40	100	40	100	7	18	6	15	14	35	4	10	1	3	6	15
filozofia	43	43	100	40	93	4	9	1	2	10	23	4	9	0	0	5	12
historia	91	89	98	84	92	21	23	7	8	42	46	20	22	10	11	25	27
językoznawstwo	221	207	94	164	74	28	13	16	7	40	18	30	14	9	4	38	17
literaturoznawstwo	211	206	98	156	74	38	18	13	6	38	18	14	7	21	10	41	19
nauki o kulturze i religii	74	74	100	68	92	9	12	3	4	12	16	11	15	4	5	10	14
nauki o sztuce	47	45	96	44	94	6	13	1	2	21	45	2	4	4	9	7	15
RAZEM	1525	1493	98	1334	87	167	11	71	5	260	17	147	10	63	4	194	13

W porównaniu z naukami społecznymi, nauki humanistyczne wykazały większą różnorodność języków publikacji. Dwoma głównymi językami były także w tym przypadku języki polski i angielski (odpowiednio: 97 i 82% respondentów), jednak w zestawieniu z naukami społecznymi mniej badaczy deklarowało publikowanie w języku angielskim. Język angielski był najbardziej popularny wśród uczonych reprezentujących archeologię, filozofię, historię, nauki o kulturze i religii oraz nauki o sztuce – ponad 90% respondentów (w przypadku archeologii – 100%). Trzecim najczęściej wskazywanym językiem wśród badaczy z dziedziny nauk humanistycznych okazał się język niemiecki (24% respondentów), a dalej sytuowały się języki francuski (16%), rosyjski (12%), włoski (7%) i hiszpański (6%). Badanie pokazało również, że 18% naukowców z dziedziny nauk humanistycznych (126 respondentów) publikowało w innych językach niż wymienione w tabeli 3. W porównaniu z danymi dla nauk społecznych, w naukach humanistycznych widać więc wyraźnie większy udział języków obcych innych niż angielski, przy czym w przypadku języków francuskiego, niemieckiego, włoskiego i zebranych w kategorii „inne” ten udział staje się co najmniej dwukrotnie wyższy.

W obrębie nauk humanistycznych przedstawiciele archeologii, oprócz języka polskiego i angielskiego, publikowali także w językach niemieckim (35% respondentów) i francuskim (18%) i hiszpańskim (15%), a przedstawiciele historii – w językach niemieckim (46%), francuskim (23%), rosyjskim (22%) i włoskim (11%). Na tle pozostałych dyscyplin humanistycznych wielu historyków (27%) publikowało również w innych językach niż te najbardziej popularne. Język niemiecki był trzecim z kolei językiem publikacji we wszystkich dyscyplinach humanistycznych – w przypadku literaturoznawstwa na równi z językiem francuskim. W grupie językoznawców język francuski był piątym z kolei, ustępował jednym punktem procentowym językowi rosyjskiemu. Inne języki niż te, które w badaniu okazały się główne, wskazały prawie jedna piąta respondentów z literaturoznawstwa (19%) i nieco tylko mniejszy odsetek językoznawców.

W badaniu pytaliśmy także o główny język publikacji, czyli o język, w którym respondenci publikowali najczęściej (tabela 4). Wyniki pokazują, że dla 68% badanych był to język polski, a dla 24% – język angielski. Inne języki, w tym pięć najpopularniejszych po języku polskim i angielskim, zostały wskazane jako główne przez 8% respondentów. Można zatem stwierdzić, że pomimo wyraźnie widocznej i powszechnej praktyki stosowania różnych języków w komunikacji naukowej w naukach społecznych i humanistycznych język polski był dla ponad dwóch trzecich badaczy głównym środkiem przekazu.

Tabela 4

Główny język publikacji deklarowany przez respondentów w poszczególnych dyscyplinach

Dyscyplina	Liczba respondentów (N)	język polski	%	język angielski	%	inny język	%
Nauki społeczne	798	630	79	189	21	1	<1
ekonomia i finanse	99	62	63	37	37	0	0
geografia społeczno- -ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	18	12	67	6	33	0	0
nauki o bezpieczeństwie	12	9	75	3	25	0	0
nauki o komunikacji społecznej i mediach	60	52	87	8	13	0	0
nauki o polityce i administracji	69	55	80	14	20	0	0
nauki o zarządzaniu i jakości	114	79	69	35	31	0	0
nauki prawne	161	150	93	10	6	1	1
nauki socjologiczne	100	91	91	9	9	0	0
pedagogika	92	87	95	5	5	0	0
psychologia	73	33	45	40	55	0	0
Nauki humanistyczne	727	407	56	201	28	119	16
archeologia	40	15	38	22	55	3	7
filozofia	43	28	65	13	30	2	5
historia	91	74	81	13	14	4	5
językoznawstwo	221	86	39	77	35	58	26
literaturoznawstwo	211	110	52	53	25	48	23
nauki o kulturze i religii	74	56	76	15	20	3	4
nauki o sztuce	47	38	81	8	17	1	2
RAZEM	1525	1037	68	368	24	120	8

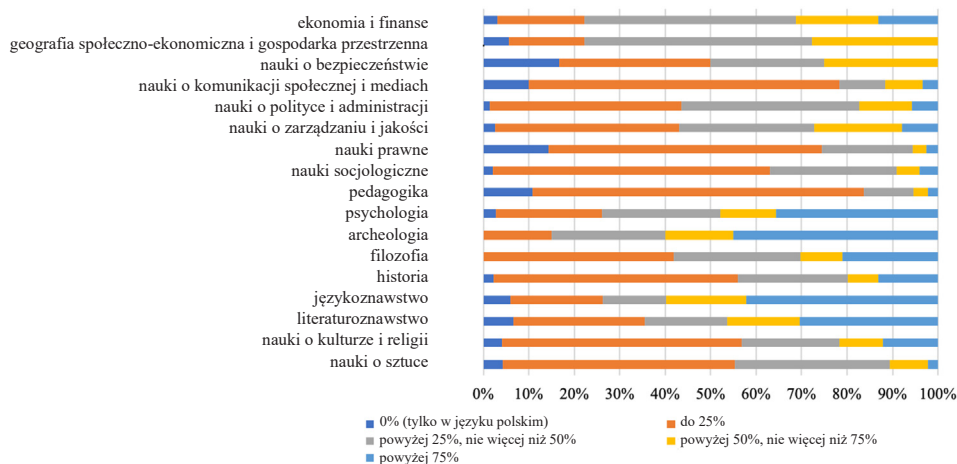
Bliższa analiza zgromadzonych danych wskazuje jednak na pewne różnice zarówno między badanymi dziedzinami, jak i między dyscyplinami reprezentującymi tę samą dziedzinę. W grupie nauk społecznych 79% badanych zadeklarowało język polski jako główny język publikacji, a prawie 21% podało język angielski. Nieco inny rozkład przedstawia się w przypadku nauk humanistycznych, gdzie 56% badanych podało język polski, 28% – język angielski, a 16% – inne języki.

Szczegółowe wyniki analizy pokazują, że w przypadku jednej dyscypliny z zakresu nauk społecznych – psychologii – większość badanych (55%) wskazała język angielski jako główny język publikacji. Język polski wskazało 45% przedstawicieli tej dyscypliny. Z myślą o porównaniu: dla ponad 90% respondentów reprezentujących

pedagogikę, nauki prawne i nauki socjologiczne język polski był głównym językiem publikacji.

W większości dyscyplin humanistycznych ponad 50% badanych wskazało język polski jako główny język publikacji, przy czym ten odsetek był najwyższy wśród przedstawicieli historii, nauk o sztuce i nauk o kulturze i religii (od 76 do 81%), wśród literaturoznawców natomiast nieznacznie tylko przekraczał połowę. Jedynie w przypadku archeologii najczęściej wskazywanym głównym językiem publikacji był język angielski (55%). Wśród językoznawców język polski był głównym językiem publikacji dla 39% respondentów, 35% wskazało język angielski, a aż 26% inny język. Podobnie wysoki odsetek respondentów podających inny język odnotowano wśród literaturoznawców (23%). Spośród innych języków publikacji respondenci reprezentujący językoznawstwo i literaturoznawstwo najczęściej wskazywali języki niemiecki i francuski.

Dane dotyczące głównego języka publikacji uzupełnia informacja na temat procentowego udziału publikacji w językach obcych w dorobku publikacyjnym respondentów. Na wykresie 3 pokazano procent publikacji obcojęzycznych deklarowany przez przedstawicieli poszczególnych dyscyplin. Kolorem pomarańczowym oznaczono odsetek respondentów, których publikacje obcojęzyczne stanowią nie więcej niż 25% ich dorobku, kolorem szarym – powyżej 25%, ale nie więcej niż połowę, a kolorem żółtym – powyżej 50%, ale nie więcej niż 75%. Kolorem jasnoniebieskim zaznaczono odsetek respondentów deklarujących, że publikacje w języku obcym stanowią ponad trzy czwarte ich dorobku.

Wykres 3. Procent publikacji w językach obcych deklarowany przez respondentów w poszczególnych dyscyplinach

Jak wynika z wykresu, wszyscy respondenci reprezentujący dwie dyscypliny – archeologię i filozofię – publikowali w językach obcych, przy czym dla nieco ponad 40% przedstawicieli filozofii te publikacje nie przekraczają 25% dorobku, a dla około 45% przedstawicieli archeologii stanowią ponad 75% publikacji. Ponad 10% przedstawicieli prawa, nauk o bezpieczeństwie i pedagogiki publikowało dotąd wyłącznie w języku polskim. Największy odsetek badaczy, dla których publikacje obcojęzyczne stanowią ponad 75% dorobku, występuje w archeologii, psychologii, językoznawstwie i literaturoznawstwie (od 30 do 45%).

Uzupełnieniem danych na temat językowych praktyk publikacyjnych w naukach społecznych i humanistycznych stały się informacje dotyczące wyborów językowych badaczy z różnym stopniem awansu zawodowego, przedstawione w tabeli 5. We wszystkich grupach najczęściej wskazywanym głównym językiem publikacji był język polski, przy czym w grupie profesorów ten odsetek był nieco wyższy (73%) niż w przypadku doktorów habilitowanych (70%) i wyraźnie wyższy niż dla doktorów (65%). Wśród tych ostatnich natomiast odnotowano najwyższy odsetek respondentów deklarujących język angielski jako główny język publikacji (26%). Dla porównania – ten odsetek był zauważalnie niższy w grupie najbardziej doświadczonych badaczy (19%). Języki polski i angielski zadeklarowało jako dwa najczęściej używane języki publikacji 78% badaczy ze stopniem doktora habilitowanego i 75% respondentów ze stopniem doktora. Najwyższy odsetek respondentów publikujących dotąd tylko w języku polskim odnotowano w dwóch najmłodszych grupach badaczy (19%), co może świadczyć o tym, że wielu młodych autorów najchętniej zdobywa pierwsze doświadczenia publikacyjne w języku ojczystym i w wydawnictwach o zasięgu krajowym.

Tabela 5
Stopień awansu zawodowego a główny język publikacji

Stopień awansu zawodowego	Liczba respondentów (N)	Główny język publikacji						Dwa główne języki publikacji				Publikujący w jednym języku			
		język polski	%	język angielski	%	inny język	%	język polski i angielski	%	język polski i inny niż angielski	%	w języku polskim	%	w języku angielskim	%
profesorowie	176	129	73	34	19	13	8	121	69	28	16	3	2	1	
doktorzy habilitowani	472	330	70	109	23	33	7	368	78	69	15	20	4	0	0
doktorzy	742	480	65	196	26	66	9	556	75	107	14	37	5	17	2
magistry – doktoranci	108	77	71	25	23	6	6	72	67	10	9	21	19	3	3
magistry	27	21	78	4	15	2	7	17	63	4	15	5	19	0	0
RAZEM	1525	1037	68	368	24	120	8	1134	74	218	14	86	6	21	1

Warto zwrócić uwagę na wyraźną rozbieżność między przedstawionymi wyżej wynikami a raportem przygotowanym na podstawie danych zgromadzonych w Polskiej Bibliografii Naukowej *Wzory publikacyjne polskich naukowców w latach 2013–2016* (Kulczycki 2019). Z dokumentu wynika, że we wskazanym okresie 43% naukowców ze stopniem doktora, 37% doktorów habilitowanych oraz 38% profesorów reprezentujących dyscypliny nauk społecznych i humanistycznych publikowało w tylko jednym języku. Źródła tych różnic można – jak sądzimy – upatrywać zarówno w zastosowanej metodzie, jak i w przyjętej perspektywie. Badanie kwestionariuszowe, oprócz istotnych zalet, ma słabości charakterystyczne dla metod introspektywnych – polega na pamięci, otwartości i szczerości osób, które biorą w nim udział (Dörnyei 2007; Rose i in. 2020). Ten czynnik należy wziąć pod uwagę, jednak z myślą o przedstawionej analizie nie przypisujemy mu kluczowej roli. Temat, choć budzący emocje, nie ma charakteru osobistego, a same pytania sformułowano w sposób, który nie wymagał odniesienia się ani do dat, ani do poszczególnych etapów życia zawodowego. Istotny wpływ na otrzymane wyniki może mieć natomiast zwrotność – niewiadomą pozostaje, jakich odpowiedzi na pytania udzieliłyby osoby, które – choć zaproszone do badania – nie wzięły w nim udziału. Ten problem okazuje się typowy dla kwestionariuszy wypełnianych na zasadzie pełnej dobrowolności (zob. np. Ferguson i in. 2011; Bolton i Kuteeva 2012; Muresan i Pérez-Llantada 2014).

Innym źródłem obserwowanych różnic może być przyjęta perspektywa – okres publikowania objęty badaniem oraz dobór próby. O ile wspomniany raport uwzględnia publikacje wydane na przestrzeni czterech lat (okres parametryzacyjny 2013–2016), o tyle w obecnym badaniu pytaliśmy respondentów o obecność i udział języków w ich osobistym dorobku naukowym. Ponieważ decyzje dotyczące języka publikacji często są podejmowane z uwagi na aktualną współpracę i projekt badawczy realizowany w danym okresie życia zawodowego (o czym mowa w dalszej części artykułu), ten czynnik może w znacznym stopniu odpowiadać za odnotowane rozbieżności. Dodatkowym elementem stał się zapewne także dobór próby: w obecnym badaniu – jak wyjaśniono wyżej – wzięto pod uwagę badaczy związanych z wybranymi uczelniami wyższymi, przy czym w tym gronie znalazły się najbardziej prestiżowe polskie uniwersytety oraz uczelnie, które nie plasują się w czołówce rankingów, ale podejmują wysiłki, żeby „skutecznie konkurować z najlepszymi ośrodkami akademickimi w Europie i na świecie” (Ministerstwo Edukacji i Nauki 2020), a więc takie, które mogą kłaść większy nacisk na umiędzynarodowienie badań. W kontekście różnic między wynikami uzyskanymi z zastosowaniem metod bibliometrycznych a opartymi na deklaracjach warto również zbadać, czy w pojęciu *publikacja naukowa* w rozumieniu naukowców nie mieszczą się także niektóre publikacje nieuwzględniane w zestawieniach prowadzonych przez uczelnie na potrzeby parametryzacji, a które w ocenie samych autorów odgrywają istotną rolę w komunikacji naukowej. Badanie tego typu wymagałoby jednak zastosowania innych narzędzi.

Poza opisem dotychczasowych praktyk publikacyjnych, ważnym elementem analizy było ustalenie, w jakich językach respondenci zamierzają publikować wyniki dalszych

badania. Odpowiedzi przedstawiono w tabeli 6. Uczestnicy mogli zaznaczyć dowolną liczbę języków.

Aż 91% badanych (95% z dziedziny nauk społecznych i 87% z nauk humanistycznych) w przyszłości zamierza publikować w języku angielskim, co w porównaniu z danymi z tabeli 3 oznacza wzrost o cztery punkty procentowe (trzy dla nauk społecznych i pięć dla humanistyki). Jednocześnie można zaobserwować wyraźny spadek (o 27 punktów procentowych) deklaracji dotyczących publikowania w języku polskim, przy czym trzeba podkreślić, że w tym punkcie ankiety pytano nie o główny język przyszłych publikacji, ale o repertuar języków, które autorzy zamierzają wykorzystywać w przyszłości. Wyniki przedstawione w tabeli 6 wskazują także, że w porównaniu z dotychczasowymi praktykami publikacyjnymi mniejszy odsetek badaczy deklaruje gotowość publikowania w innych językach niż polski i angielski (pewnym wyjątkiem może być tu język hiszpański, różnice są w tym przypadku jednak niewielkie).

Tabela 6

Języki przyszytych publikacji deklarowane przez respondentów w poszczególnych dyscyplinach

Dyscyplina	Liczba respondentów (N)	język polski %	język angielski %	język francuski %	język hiszpański %	język niemiecki %	język rosyjski %	język włoski %	inne języki %							
Nauki społeczne	798	561	70	761	95	42	5	32	4	62	8	29	4	8	13	2
ekonomia i finanse	99	71	72	97	98	2	2	1	1	2	2	4	4	0	0	1
geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna	18	13	72	17	94	1	6	1	6	2	12	0	0	0	0	1
nauki o bezpieczeństwie	12	8	67	10	83	1	8	1	8	2	17	2	17	0	0	0
nauki o komunikacji społecznej i mediach	60	35	58	57	95	6	10	1	2	8	13	3	5	0	0	0
nauki o polityce i administracji	69	49	71	68	99	3	4	4	6	4	6	5	7	0	0	3
nauki o zarządzaniu i jakości	114	73	64	112	98	3	3	2	2	2	2	4	4	0	0	1
nauki prawne	161	119	74	146	91	14	9	17	11	27	17	5	3	7	4	5
nauki socjologiczne	100	70	70	98	98	9	9	1	1	6	6	1	1	0	0	1
pedagogika	92	77	84	84	91	2	2	4	4	7	8	4	4	0	0	2
psychologia	73	46	63	72	99	1	1	0	0	2	3	1	1	1	0	0
Nauki humanistyczne	727	523	72	630	87	100	14	52	7	136	19	60	8	29	4	74
archeologia	40	23	58	40	100	3	8	5	13	6	15	3	8	1	3	1
filozofia	43	29	67	41	95	4	9	2	5	10	23	2	5		3	7
historia	91	70	77	80	88	13	14	8	9	35	38	15	16	6	7	9
Językoznawstwo	221	158	71	181	82	22	10	15	7	30	14	23	10	9	4	27
literaturoznawstwo	211	157	74	176	83	38	18	16	8	33	16	9	4	8	4	28
nauki o kulturze i religii	74	50	68	68	92	11	15	3	4	12	16	8	11	4	5	2
nauki o sztuce	47	36	77	44	94	9	19	3	6	10	21			1	2	4
RAZEM	1525	1084	71	1391	91	142	9	84	6	198	13	89	6	37	2	87

W pytaniach o powody, którymi kierują się przy wyborze danego języka publikacji, uczestnicy badania nie byli ograniczeni ani liczbą odpowiedzi, ani długością komentarzy. W odniesieniu do języka polskiego respondenci w zdecydowanej większości wskazali, że ponieważ jest to ich język ojczysty, uważają ten wybór za naturalny, tj. niewymagający refleksji. Drugim najczęściej przywoływanym powodem okazała się trafność formułowania myśli w tym języku. Około połowa badanych decyduje się publikować w języku polskim, ponieważ zależy im na dialogu ze środowiskiem naukowym w kraju. Tylko trochę mniejsza liczba uczestników wskazała, że wyniki ich badań powinny być dostępne w języku polskim, ponieważ zajmują się oni zagadnieniami istotnymi w polskim kontekście społeczno-kulturowym. Z komentarzy wynika dodatkowo, że respondenci pragną dzielić się wynikami badań z polskimi badaczami spoza swojej dyscypliny oraz „wypełnić lukę w polskiej nauce” i rozwinąć dyscyplinę – w przypadkach, gdzie brakuje opracowań polskojęzycznych, choć wybrane zjawiska już opisano w innych językach. Innym motywem ważnym dla badaczy jest chęć promowania języka polskiego – funkcjonującego, jak podało kilku respondentów, w niektórych obszarach wiedzy jako „lingua franca” – oraz wprowadzenia na polską scenę naukową wyników mniej znanych badań, które w ocenie ankietowanych są ważne dla rozwoju polskiej kultury i gospodarki. Ankietowani podkreślali również kulturotwórczą rolę działalności naukowej w języku polskim. Jak ujęła to jedna z badaczek, „uważam język za główny nośnik dziedzictwa kulturowego, a działalność naukowa, którą prowadzę, ma wpływ na utrwalanie i rozwój mojego języka ojczystego”. Wśród powodów respondenci wymieniali także hermetyczność niektórych tematów oraz ich lokalność², sprawiającą, że publikowanie w językach obcych nie niesłoby takich samych wartości i korzyści. Dla niektórych autorów decyzja o publikowaniu w języku polskim miała podłoże ekonomiczne – brak funduszy na badania lub ich ograniczenie uniemożliwiają korzystanie z usług tłumacza.

Wśród powodów, dla których decydują się publikować w języku angielskim, respondenci najczęściej wymieniali chęć podjęcia dialogu z naukowcami w innych krajach oraz nawiązania współpracy międzynarodowej. Prawie dwie trzecie uczestników ankiety wskazało także, że publikacje anglojęzyczne stają się istotne z punktu widzenia rozwoju kariery zawodowej, a ponad połowa podkreśliła, że przynoszą one więcej punktów w ocenie okresowej pracownika, oraz że publikowania w języku angielskim oczekuje od nich uczelnia. W komentarzach ankietowani wskazali ponadto, że publikują w języku angielskim z myślą o „dotarciu do czytelników w innych krajach” i „szerszego kręgu odbiorców”. Jak ujął to jeden z respondentów, „przekonuję się, że w Polsce mogą liczyć na mniejsze zainteresowanie niż za granicą, mimo dość lokalnej tematyki”. W wielu przypadkach publikowania w języku angielskim wymaga od respondentów nawiązane

² Przymiotnika *lokalny* i jego derywatów używamy w znaczeniu słownikowym, tj. ‘istniejący lub działający na danym obszarze, charakterystyczny dla danego obszaru’ (SJP PWN), a więc silnie zakorzeniony w danym kontekście. Używamy go w opozycji do *globalny* (‘odnoszący się do całego świata’). Nie przypisujemy mu znaczeń wartościujących.

wcześniej partnerstwo międzynarodowe, w innych – wybitnie międzynarodowy charakter uprawianej specjalizacji.

Pytanie o powody publikowania w języku angielskim przyniosło wiele emocjonalnych komentarzy. Z jednej strony – część respondentów wyrażała zniecierpliwienie odczuwaną presją w tym zakresie. Jak pisze jedna z respondentek:

Moja praca naukowa byłaby lepsza i miałaby o wiele większe przełożenie na rzeczywistość[,] gdybym nie musiała regularnie produkować artykułów w języku angielskim[,] żeby nakarmić punktowego potwora.

Z drugiej strony – w wielu komentarzach zwracano uwagę na międzynarodową naturę prowadzonych badań, żywość i tempo dyskusji naukowych, toczonych w języku angielskim jako międzynarodowym języku nauki, oraz ich wpływ na rozwój dyscyplin i jakość życia społeczeństw. Dobitnie ujął to jeden z respondentów:

publikowanie o sprawach ogólnoludzkich w języku lokalnym jest w pewnym sensie nieetyczne, bo wyniki tych badań są zamknięte w bańce językowej [...]. Języki narodowe spowalniają rozwój nauki.

Komentarze okazują się wyraźnym odzwierciedleniem głębokich różnic w ocenie obecnej dominacji języka angielskiego w komunikacji naukowej. Choć takie rozbieżności nie stały się przedmiotem naszej dyskusji, odnotowujemy je jako warte uwagi i dalszych badań.

Respondenci deklarujący publikowanie w innych językach niż polski i angielski wskazywali najczęściej, że zależy im na dialogu z naukowcami działającymi w danym obszarze kulturowym. Często ten wybór pozostaje w ścisłym związku z przedmiotem badań: ankietowani podkreślali, że badają zagadnienia istotnie związane z wybranym językiem oraz ważne dla społeczności, które się nim posługują, a więc – dla bezpośrednio zainteresowanych wynikami. Nieliczni respondenci wskazywali też, że publikacje w językach innych niż polski i angielski są istotne z punktu widzenia awansu zawodowego. Z komentarzy wynika ponadto, że takie decyzje bywają podyktowane dyscypliną lub specjalizacją, której kierunek rozwoju wytyczają właśnie publikacje w danym języku.

Aby z perspektywy ogólniejszej zinterpretować wypowiedzi respondentów na temat powodów wyboru języka publikacji, należałoby stwierdzić, że najczęściej wskazywano potrzebę nawiązania i kontynuacji dialogu ze środowiskiem naukowym, które danym językiem się posługuje. Ten motyw wyraźnie przeważał niezależnie od tego, jakiego języka dotyczyło pytanie. Bardzo istotne okazało się też znaczenie danego języka dla rozwoju dyscypliny i jego powiązanie z przedmiotem badań. W odniesieniu do języka polskiego podkreślano kulturotwórczą rolę komunikacji naukowej, natomiast z myślą o języku angielskim – globalny charakter, szeroki krąg odbiorców oraz oczekiwania uczelni i wymogi narzucane przez systemy ewaluacji.

4. PODSUMOWANIE

Wyniki badania złożyły się na wstępny obraz językowych praktyk publikacyjnych w polskiej humanistyce i naukach społecznych. Ustalono, że zdecydowana większość ankietowanych badaczy (93%) ma w swoim dorobku publikacje w co najmniej dwóch językach, przy czym dla ponad dwóch trzecich głównym językiem publikowania jest język polski. Choć udział publikacji w językach obcych różni się znacznie w poszczególnych dyscyplinach, a w przypadku 41% ankietowanych nie przekracza 25%, te dane wskazują, że komunikowanie wyników w naukach społecznych i humanistycznych w Polsce przebiega zdecydowanie według modelu wielojęzycznego, który Sivertsen (2018) uznaje za typowy dla tych dziedzin. Publikowanie w językach obcych wynika przede wszystkim z chęci włączenia się do międzynarodowej dyskusji naukowej oraz nawiązania i kontynuowania współpracy z zagranicznymi partnerami, jest pochodną przedmiotu badania i projektowanej grupy odbiorców jego wyników, wreszcie – wpływa ze specyfiki konkretnych dyscyplin lub specjalizacji, których kierunki rozwoju podpowiadają często wybór języka. Warto też podkreślić, że uczestnicy badania publikowali łącznie w 45 językach i choć udział poszczególnych języków jest nierówny – poza polskim w zestawieniach widać wyraźną dominację angielszczyzny oraz zauważalną obecność pięciu innych języków, podczas gdy inne używane są przez znacznie mniejsze grupy badaczy – ten wynik wskazuje na duży potencjał językowy i wyraźną różnorodność w polskich badaniach humanistycznych i społecznych.

Badanie wskazuje jednocześnie na silną pozycję i ważną rolę języka polskiego czy – szerzej – języków narodowych w omawianych dziedzinach. W tym języku publikowało 98% respondentów, przy czym dla 96% polski był jednym z dwóch głównych języków publikacji. Pokazuje to – z jednej strony – znaczenie wyników badań z zakresu nauk społecznych i humanistycznych dla konkretnych społeczności i w określonych przez nie kontekstach, a z drugiej – potrzebę komunikowania nowych treści odbiorcy polskiemu w formie najłatwiej i najpowszechniej dostępnej, a ponadto świadomość kulturotwórczej roli komunikacji naukowej w języku narodowym. Z planów uczestników badania wynika, że spora część zamierza zrezygnować z publikowania w języku polskim w przyszłości. Jest to ważny sygnał, który warto wziąć pod uwagę przy kształtowaniu polityki naukowej. W świetle zebranych wyników nie wydaje się jednak, żeby język polski w badaniach humanistycznych i społecznych był zagrożony. Na pytanie postawione w roku 2007 przez Dubisza o możliwy zanik polskiego języka naukowego odpowiadamy – w odniesieniu do badanych dziedzin – przecząco.

W badaniu uwidoczniła się wyraźnie rola i – na tle innych języków obcych – bezdyskusyjna dominacja angielszczyzny jako języka globalnej komunikacji naukowej. Publikacje w języku angielskim ma w dorobku 87% ankietowanych, przy czym dla prawie jednej czwartej jest to język, w którym publikują oni najczęściej. Prócz wyżej sygnalizowanych powodów wyboru – które można odnieść w równym stopniu do innych języków – język angielski umożliwia zaprezentowanie badań oraz stanowisk szeroko pojętemu międzynarodowemu odbiorcy, służy rozpowszechnieniu i nagłośnieniu badań

prowadzonych przez polskich naukowców oraz umożliwia włączenie się w najbardziej aktualne dyskusje naukowe prowadzone na świecie. Co istotne, wielu ankietowanych podkreślało, że decyzję o publikowaniu w języku angielskim w dużej mierze wymusza system oceny okresowej pracownika, system ewaluacji na poziomie jednostek naukowych oraz sposób finansowania sektora nauki. Te działania utrwalają dominację angielszczyzny i – tam, gdzie brakuje innych przesłanek do publikowania w tym języku – mogą przyczyniać się do osłabienia roli pozostałych języków w komunikacji na poziomie regionalnym i ponadnarodowym. Wyniki wskazują też, że popularność angielszczyzny jako języka publikacji jest niższa wśród nauczycieli akademickich z tytułem profesora niż wśród grup mocniej zorientowanych na budowanie pozycji naukowej i awans zawodowy. W grupie profesorów może z kolei silniej do głosu dochodzić potrzeba dzielenia się dorobkiem ze studentami, a także potrzeba komunikacji z odbiorcami spoza środowiska naukowego. Ustalenie tych motywów wymaga jednak odrębnych badań i zastosowania innych narzędzi.

Z przeprowadzonych badań wynika, że komunikacja w naukach społecznych i humanistycznych w Polsce zmierza w stronę dwutorowości, o której wspominał Dubisz (2007). Dla badacza ta dwutorowość wiąże się na pewno z dodatkowym wysiłkiem i kosztami, wynikającymi z konieczności funkcjonowania w różnych środowiskach naukowych i w różnych dyskursach. Te wyzwania i ich ocena przez samych badaczy nie są przedmiotem tego artykułu, komentarze respondentów wskazują jednak, że ten temat warto podjąć.

BIBLIOGRAFIA

- Bolton, K., i M. Kuteeva. 2012. „English as an academic language at a Swedish university: Parallel language use and the ‘threat’ of English”. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 33 (5): 429–447.
- De Swaan, A. 2001. „English in the social sciences”. W *The dominance of English as a language of science: Effects on other languages and language communities*, red. U. Ammon. Berlin: Mouton de Gruyter, 71–83.
- Dörnyei, Z. 2007. *Research methods in applied linguistics. Quantitative, qualitative, and mixed methodologies*. Oxford: Oxford University Press.
- Dubisz, S. 2007. „Czy grozi nam zanik polskiego języka naukowego – próba diagnozy historycznej w kontekście współczesnych procesów globalizacji”. Rada Języka Polskiego. https://rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1374 (30 sierpnia 2020).
- Ferguson, G., C. Pérez-Llantada, i R. Plo. 2011. „English as an international language of scientific publication: A study of attitudes”. *World Englishes* 30 (1): 41–59.
- Giza, A. 2016. „Kultura i samowiedza społeczna”. *Kultura i Rozwój* 1 (1): 11–33.
- Kulczycki, E. 2019. *Wzory publikacyjne polskich naukowców w latach 2013–2016. Nauki humanistyczne i nauki społeczne*. DOI: 10.6084/m9.figshare.7797527.
- Kulczycki, E. i in. 2020. „Multilingual publishing in the social sciences and humanities: A seven-country European study”. *Journal of the Association for Information Science and Technology* 71 (11): 1371–1385.
- Kwiek, M. 2015. *Uniwersytet w dobie przemian*. Warszawa: PWN.

- Ministerstwo Edukacji i Nauki. 2020. Program „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza”. <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/program-inicjatywa-doskonalosci--uczelnia-badawcza> (10 czerwca 2021).
- Muresan, L.-M., i C. Pérez-Llantada. 2014. „English for research publication and dissemination in bi-/multiliterate environments: The case of Romanian academics”. *Journal of English for Academic Purposes* 13: 53–64.
- Nowak, P. 2015. „Językowe aspekty polskiej polityki naukowej: pomiędzy lokalnością a globalizacją informacji”. *Zagadnienia Informatyki Naukowej* 53 (1): 32–43.
- Ostrowski, J. 2020. „Jak nas globalizują”. Debaty PAU VII, 49–53. http://pau.krakow.pl/Debaty_PAU/T_VII/Debata_PAU_VII_m2_Ostrowski.pdf (30 sierpnia 2020).
- Rose, H., J. McKinley, i J. Briggs Baffoe-Djan. 2020. *Data collection research methods in applied linguistics*. London: Bloomsbury.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz.U. poz. 392).
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 lipca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ewaluacji działalności naukowej (Dz.U. poz. 1352).
- Schluer, J. 2014. „Writing for publication in linguistics: Exploring niches of multilingual publishing among German linguists”. *Journal of English for Academic Purposes* 16: 1–13.
- Sivertsen, G. 2018. „Balanced multilingualism in science”. *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació* 40.
- SJW PWN – *Słownik języka polskiego PWN*. <https://sjp.pwn.pl/> (28 marca 2021).

Languages of Publication in the Polish Humanities and Social Sciences

Keywords: language of publication, humanities, social sciences, language policy.

ABSTRACT

Various social and economic transformations, membership in international organisations, and aspirations to achieve a high level of scientific research and international recognition often involve publishing in more than one language, which enables the dissemination of research results worldwide. By sharing research results in different languages, scholars have the opportunity to establish dialogue and cooperation with colleagues who represent various scientific institutions abroad. These practices are becoming part of modern scholarship, enhance the exchange of ideas, and foster academic mobility. On the other hand, however, there are voices within the academic community which express concern that publishing in languages other than Polish may lead to impoverishment of academic Polish and limit the potential recipients to members of the academic community. This article aims to discuss the results of a study on language practices of Polish scholars representing various disciplines of social sciences and humanities. The data were collected in an online survey among researchers affiliated with twenty Polish universities. The results helped establish the languages in which the scholars publish, the main languages of publication across disciplines, the languages of publication preferred by authors of various academic ranks, and the share of foreign-language publications in scholars' total output. Another aspect of the research involved scholars' choices and plans concerning future publication. The results indicate in what languages scholars intend to publish and what factors they consider when choosing the language of publication.